

На основу члана 63. став 4. и члана 102. став 7. Закона о банкама („Службени гласник РС“, бр. 107/2005, 91/2010 и 14/2015) и члана 15. став 1. и члана 64. став 2. Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012 и 14/2015), Извршни одбор Народне банке Србије доноси

О Д Л У К У

О БЛИЖИМ УСЛОВИМА И НАЧИНУ ВРШЕЊА КОНТРОЛЕ БАНАКА И ПОСЕБНЕ РЕВИЗИЈЕ БАНКЕ

Уводне одредбе

1. Овом одлуком прописују се ближи услови и начин вршења контроле бонитета и законитости пословања банака (у даљем тексту: контрола банака) у складу са Законом о банкама (у даљем тексту: Закон) и другим законом по коме је Народна банка Србије надлежна за вршење надзора над пословањем банака, као и ближи услови и начин вршења посебне ревизије.

Контролом банака Народна банка Србије цени сигурност и стабилност пословања банке, односно адекватност тржишног понашања банке, а нарочито:

- финансијски положај, пословну политику и стратегију банке, односно утицај промена у пословној политици, стратегији или обиму пословања банке на њен финансијски положај и ризични профил;
- адекватност управљања банком и организациону структуру, као и адекватност и поузданост система унутрашњих контрола банке;
- ризике којима је банка изложена или може бити изложена у свом пословању, као и обухватност и поузданост успостављеног система управљања тим ризицима, а нарочито адекватност и поузданост процеса интерне процене адекватности капитала банке, његово доследно спровођење и резултате те процене;
- адекватност капитала банке у односу на ризике којима је банка изложена или може бити изложена у свом пословању и на успостављени систем управљања тим ризицима;
- адекватност и поузданост извештаја које банка доставља Народној банци Србије, као и тачност и адекватност података и информација које је банка дужна да јавно објављује;

- да ли банка послује у складу са Законом и прописима Народне банке Србије донетим на основу Закона, као и са стандардима опрезног банкарског пословања;
- да ли банка послује у складу са другим законом по коме је Народна банка Србије надлежна за вршење надзора над пословањем банака и прописом донетим на основу тог закона или другим прописом чију примену код банака надзире Народна банка Србије;
- да ли су људски, материјални и други ресурси, као и систем управљања ризицима банке, успостављени тако да обезбеђују правилну примену прописа приликом пружања услуга корисницима и поступање према корисницима са пажњом доброг стручњака, односно у складу са начелом савесности и поштења и добрим пословним обичајима.

Начин вршења контроле

2. Контролу банака Народна банка Србије врши посредно и непосредно.

Посредну контролу банке Народна банка Србије врши контролом извештаја и друге документације коју банка, на основу прописа, односно на захтев Народне банке Србије, доставља Народној банци Србије у складу са Законом, као и других података о пословању банке којима Народна банка Србије располаже.

Непосредну контролу банке Народна банка Србије врши у просторијама банке – седишту и свим организационим деловима банке (филијале, експозитуре, простор где је смештена одређена опрема и сл.), односно лица која су с банком код које се врши контрола повезана имовинским, управљачким и пословним односима.

Непосредна контрола врши се увидом у пословне књиге и другу документацију банке, односно њених клијената, као и непосредним или посредним увидом у податке из информационог система банке.

Подаци и документација из става 4. ове тачке могу да се копирају.

Посредна и непосредна контрола врше се и обављањем разговора с руководством и запосленима банке и/или узимањем писмених изјава тих лица.

Разговори из става 6. ове тачке могу да се тонски снимају ако постоји претходна сагласност руководиоца, односно запосленог банке с којим се разговор обавља.

Ако руководилац, односно запослени из става 7. ове тачке без оправданог разлога одбије тонско снимање разговора, Народна банка Србије то може узети у обзир приликом процене поступања банке у поступку контроле у смислу тачке 15. ове одлуке, као и у оквиру оцене критеријума из члана 116. Закона.

Народна банка Србије може извршити контролу над било којим чланом банкарске групе на начин утврђен у овој тачки.

О налазима извршене контроле банке, односно неправилностима у пословању банке утврђеним у поступку контроле, сачињава се записник.

Изузетно од става 10. ове тачке, ако је банка у поступку посредне контроле обавестила Народну банку Србије о неправилностима у свом пословању, Народна банка Србије не сачињава записник из тог става, већ према банци може предузети мере из члана 110. став 1. Закона, односно неку од мера из чл. 113. до 115. Закона, у складу с критеријумима из члана 116. Закона.

На поступак након сачињавања записника о извршеној посредној контроли банке сходно се примењују одредбе ове одлуке које се односе на поступак непосредне контроле банке.

3. Под неправилностима у пословању банке (у даљем тексту: неправилности) сматра се поступање банке супротно одредбама Закона, прописа Народне банке Србије или другог закона и/или прописа, стандардима опрезног банкарског пословања, односно на други начин који угрожава њен бонитет, а код мера из члана 109. и чл. од 113. до 115. Закона и када је вероватно да ће, између осталог услед тога што се њено финансијско стање брзо погоршава, укључујући погоршање ликвидности, све већи ниво задужености, ненаплативих кредита или концентрације изложености, банка ускоро поступити супротно одредбама Закона, прописа Народне банке Србије или другог закона и/или прописа.

4. Непосредну контролу банке врше запослени у Народној банци Србије које решењем за то одреди гувернер Народне банке Србије (у даљем тексту: гувернер) или лице које он овласти.

У решењу из става 1. ове тачке наводе се банка, односно друга лица код којих се врши непосредна контрола и предмет те контроле.

Решењем из става 1. ове тачке, може се одредити и друго лице које није запослено у Народној банци Србије да учествује у поступку

непосредне контроле, ако због одговарајућих стручних знања може пружити подршку запосленима из тог става.

Доношењем решења из става 1. ове тачке покренут је поступак непосредне контроле банке.

Гувернер или лице које он овласти може у току непосредне контроле банке допунити, односно изменити решење из става 1. ове тачке.

У поступку непосредне контроле банке могу учествовати и овлашћена лица страног регулаторног тела које контролише, односно надзире пословање чланова исте банкарске групе у којој је и та банка, у складу са споразумом о сарадњи закљученим између Народне банке Србије и тог тела.

Запослени у Народној банци Србије из става 1. ове тачке, као и овлашћена лица из ст. 3. и 6. те тачке (у даљем тексту: овлашћена лица) дужни су да о налазима извршене непосредне контроле банке сачине записник.

Записници, друга акта и њихово достављање

5. Записник из тачке 2. став 10. ове одлуке, Народна банка Србије доставља банци чије је пословање било предмет контроле, на које она може ставити примедбе у року од 15 радних дана од дана од дана кад јој је записник достављен.

Достављањем банци решења, записника, других аката и других писмена који су у вези са вршењем контроле, сматра се да су они достављени члановима органа управљања банке и не може се доказивати супротно.

Банка доставља Народној банци Србије примедбе на записник из става 1. ове тачке које су потписали председници управног и извршног одбора банке.

Ако провером навода изнетих у примедбама из става 3. ове тачке утврди чињенично стање битно различито од оног наведеног у записнику, Народна банка Србије сачињава допуну записника о контроли која се доставља банци у року од 15 радних дана од дана достављања примедба на тај записник.

Народна банка Србије неће разматрати примедбе банке на записник о контроли које се односе на промену чињеничног стања насталу

након периода за који је извршена контрола (пресечни датум), али их може узети у обзир при изрицању мере из овог закона.

Народна банка Србије ће закључком обуставити поступак контроле ако у записнику о контроли нису утврђене неправилности, или су утврђење мање значајне неправилности, или ако банка у законом прописаном року својим примедбама основано оспори све налазе из записника или део тих налаза, тако да преостале неправилности представљају мање значајне неправилности.

Народна банка Србије може закључком обуставити поступак контроле ако банка у року прописаном за достављање примедба на записник достави доказе да су утврђене неправилности отклоњене, тако да преостале неправилности представљају мање значајне неправилности.

Решење о привременој мери

6. Ако Народна банка Србије донесе решење о привременој мери у складу с чланом 109. Закона – то решење има дејство до изрицања мера из члана 110. став 1. или члана 113. Закона, или до доношења закључка о обустављању поступка по том решењу, односно до обустављања поступка контроле банке.

Решење о привременој мери може бити мењано и/или допуњавано уколико Народна банка Србије оцени да постоје оправдани разлози или нове чињенице које су настале након његовог доношења.

Писмена опомена

7. Писмена опомена из члана 111. Закона (у даљем тексту: писмена опомена) упућује се банци у чијем су пословању утврђене неправилности које нису битно ни непосредно утицале на њено финансијско стање али би могле имати такав утицај ако се не би отклониле.

У случају контроле законитости пословања банке у складу са Законом о заштити корисника финансијских услуга и Законом о платним услугама, односно контроле тржишног понашања банке, сматра се да би утврђене неправилности из става 1. ове тачке могле на банку имати утицај из тог става нарочито ако је реч о неправилностима које су системског карактера и којима је обухваћен или може бити обухваћен значајан број корисника и/или које могу имати значајне материјалне ефекте по кориснике, односно на други начин угрожавати њихова права и интересе.

Писмена опомена садржи рок за отклањање неправилности и рок у коме је банка дужна да Народној банци Србије достави извештај о отклоњеним неправилностима, с приложеним доказима.

Народна банка Србије контролише да ли је банка отклонила утврђене неправилности после истека рока из става 3. ове тачке, или пре истека тог рока ако добије обавештење банке да су неправилности отклоњене.

Народна банка Србије обуставиће поступак контроле банке којој је упутила писмену опомену кад утврди да су, у року предвиђеном у писменој опомени, утврђене неправилности отклоњене, односно може обуставити овај поступак ако су утврђене неправилности отклоњене или у великој мери отклоњене, а ако нису отклоњене, односно нису у великој мери отклоњене – предузеће према тој банци нову меру из члана 110. став 1. Закона, односно неку од мера из чл. од 113. до 115. Закона, у складу с критеријумима из члана 116. Закона.

Решење о налозима и мерама

8. Народна банка Србије доноси решење којим изриче налоге и мере у складу с чланом 112. Закона.

У случају контроле законитости пословања банке у складу са Законом о заштити корисника финансијских услуга и Законом о платним услугама, односно контроле тржишног понашања банке, сматра се да је реч о неправилностима које би могле угрозити финансијско стање банке, тј. о неправилностима за које се доноси решење из става 1. ове тачке – нарочито ако су утврђене неправилности које су системског карактера, којима је обухваћен значајан број корисника и/или које имају значајне материјалне ефекте по кориснике.

Банка је дужна да Народној банци Србије обавести о извршењу налога и мера из става 1. ове тачке, на начин и у роковима утврђеним решењем из те тачке.

Народна банка Србије контролише спровођење налога и мера из решења из става 1. ове тачке после истека рока за њихово извршење, или пре истека тог рока ако добије обавештење банке да су налози извршени.

Решењем из става 1. ове тачке може се утврдити и орган управљања банке или члан овог органа који је одговоран за спровођење налога и мера из тог решења.

Гувернер или лице које он овласти може решењем овластити поједине запослене у Народној банци Србије да у банци дневно проверавају и прате извршење налога и мера изречених решењем из става 1. ове тачке.

9. Ако Народна банка Србије утврди да је банка извршила све налоге и мере из решења из тачке 8. став 1. ове одлуке или да су неправилности на основу којих су изречени ти налози и те мере отклоњене у тој мери да су преостале само мање значајне неправилности – обуставиће поступак контроле, а ако нису отклоњене – предузеће према тој банци нову меру из члана 110. став 1. Закона, односно неку од мера из чл. од 113. до 115. Закона, у складу с критеријумима из члана 116. Закона.

10. Ако утврди да је банка којој је изречена нека од мера из члана 110. став 1. тач. од 1) до 3) Закона учинила нову неправилност или јој се након пресечног датума финансијско стање погоршало – Народна банка Србије може предузети према тој банци нову меру из члана 110. став 1. Закона, односно неку од мера из чл. 113. до 115. Закона, у складу с критеријумима из члана 116. Закона.

Мере ране интервенције

11. Народна банка Србије независно од предузетих мера из тач. 7. и 8. ове одлуке доноси решење којим налаже банци једну или више мера из члана 113. став 1. Закона, у складу с критеријумима прописаним у члану 116. Закона.

Решењем из става 1. ове тачке, утврђује се рок у којем је банка дужна да поступи у складу с тим мерама и да Народној банци Србије достави одговарајући доказ о томе.

Ако Народна банка Србије утврди да је банка благовремено поступила у складу са мерама из става 1. ове тачке и да су неправилности на основу којих су изречене те мере отклоњене у тој мери да су преостале само мање значајне неправилности – обуставиће поступак контроле банке, а у супротном ће тој банци изрећи нову меру из тог става, односно неку од мера из члана 110. Закона, у складу с критеријумима из члана 116. Закона.

У случају знатног погоршања финансијског стања банке или теже повреде закона, прописа Народне банке Србије и других прописа или статута банке, када оцени да мере из члана 113. Закона нису довољне да поправе такво стање у банци, Народна банка Србије може решењем наложити разрешење свих или појединих чланова органа управљања банке, односно смену других лица на руководећем положају у банци, у складу са чланом 114. Закона.

Када оцени да разрешење свих или појединих чланова органа управљања банке, односно смена других лица на руководећем положају у банци из става 4. ове тачке није довољна да се поправи стање у банци, Народна банка Србије решењем којим именује једно или више лица за привременог управника, уводи у банци привремену управу, у складу са одлуком којом се уређују услови и начин обављања привремене управе у банци.

Новчана казна

12. Ради изрицања новчане казне банци, члану управног, односно извршног одбора банке у складу с чланом 117. став 1. Закона, банка је дужна да Народној банци Србије, на њен захтев, у остављеном року достави податке о подели овлашћења и одговорности за послове из делокруга управног, односно извршног одбора банке утврђене статутом и унутрашњим актима банке, приходу банке у претходној пословној години, просеку зарада чланова управног и извршног одбора банке за период који је наведен у захтеву Народне банке Србије, као и друге одговарајуће податке.

13. Банка је дужна да Народној банци Србије достави доказ о уплати на рачун Народне банке Србије новчаних казни из тачке 12. ове одлуке најкасније у року одређеном решењем о изрицању новчане казне, односно у року од осам дана од истека тог рока ако банка плаћа казну уместо чланова управног односно извршног одбора банке, у складу са чланом 117. став 9. Закона.

Ако банка не уплати новчану казну из става 1. ове тачке, Народна банка Србије ће непосредно спровести принудно извршење преносом износа новчане казне са рачуна банке који се води код Народне банке Србије.

Одузимање дозволе за рад

14. Народна банка Србије доноси решење о одузимању дозволе за рад банке у случајевима прописаним чланом 130. став 1. Закона, односно ово решење може донети у случајевима из става 2. тог члана.

Поступање банке у поступку контроле

15. Сматра се да банка није Народној банци Србије омогућила да изврши контролу ако не поступи у складу с чланом 104. Закона, као и у следећим случајевима:

- ако у одређеном року није доставила све тражене податке ни доказе, а нарочито податке којима је банка дужна да располаже према закону, подзаконским актима или стандардима опрезног банкарског пословања;
- ако намерно или грубом непажњом достави податке који нису тачни, односно нису потпуни;
- ако овлашћеним лицима не обезбеди услове неопходне за вршење контроле банке, односно не обезбеди да их не ометају запослени у банци и друга лица;
- ако не достави три узастопна извештаја које је дужна да периодично доставља у складу са Законом или подзаконским актима и ако ни на поновљени захтев Народне банке Србије у за то одређеном року не достави тражене извештаје или податке.

16. Народна банка Србије може, ради прикупљања, обраде и анализе потребних података, вршити дијагностичко испитивање пословања банке непосредним увидом у њене пословне књиге и другу документацију, у складу са чланом 101а Закона.

О извршеном дијагностичком испитивању овлашћена лица сачињавају извештај који се не доставља банци.

17. Одредбе ове одлуке сходно се примењују и на контролу банке коју Народна банка Србије врши на захтев и за потребе поступака других овлашћених домаћих државних органа и институција, о чему се саставља извештај који се доставља том органу/институцији.

Ближи услови и начин вршења посебне ревизије

18. Ако оцени да је за потребе вршења контроле из Закона потребно прикупити, анализирати и обрадити одређене податке у вези с пословањем банке који нису обухваћени извештајем о ревизији годишњих финансијских извештаја банке - Народна банка Србије може банци наложити ангажовање спољног ревизора ради обављања посебне ревизије финансијских извештаја банке и члана банкарске групе или њихових појединих делова, као и за друге врсте ревизије, односно испитивања појединих пословних процеса и података у вези с пословањем ових лица (у даљем тексту: посебна ревизија).

Народна банка Србије утврђује предмет посебне ревизије и у складу с тим предметом може утврдити додатне критеријуме које ревизор с листе из члана 52. став 3. Закона мора да испуни да би га банка могла изабрати за вршење посебне ревизије, укључујући трошак његовог ангажовања, као и његове оперативне, техничке и кадровске капацитете.

Оцену испуњености критеријума из става 2. ове тачке, Народна банка Србије може спровести сама или може наложити банци да ангажује спољног ревизора применом тих критеријума.

Прелазне и завршне одредбе

19. Поступци контроле банке започети до дана примене ове одлуке окончаће се према одредбама закона и одлуке који су важили на дан доношења акта Народне банке Србије о изрицању мере банци.

20. Ступањем на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о ближим условима и начину вршења контроле банака („Службени гласник РС”, бр. 43/2011).

21. Ова одлука објављује се „Службеном гласнику РС“ и ступа на снагу 1. априла 2015. године.

Самосталне одредбе Одлуке о изменама и допуни Одлуке о ближим условима и начину вршења контроле банака и посебне ревизије банке („Службени гласник РС“, бр. 77/2023)

3. Поступци контроле банке започети до 16. септембра 2023. године окончаће се према одредбама прописа у складу с којима су започети.

4. Ова одлука ступа на снагу 16. септембра 2023. године.